

49. Atvērtās sabiedrības odiozā karikatūra

Ideologi ne vienmēr rīkojās saprātīgi. Viņi grauj ideoloģijas reputāciju un autoritāti. Sabiedrība sāk apšaubīt ideoloģijas vērtību. Sabiedrībā atskan spiedzieni par ideoloģijas nevajadzību.

Atklāti sakot, par ideoloģijas nevērtību var šaubīties tikai pilnīgi aptaurēti cilvēki. Turpretī ideoloģijas nevajadzību var propagandēt tikai pilnīgi nelieši, kuriem ir izteikti ciniska attieksme pret sabiedrības interesēm. Mūsdienās tādi sociālie darvinisti arvien vairāk un vairāk nonāk valstu pārvaldīšanā un valstu ideoloģiskajos posteņos, gūstot neierobežotas pilnvaras kropļot sabiedrisko apziņu.

Vairāk vai mazāk aptaurētiem cilvēkiem vajadzētu ņemt vērā jēdziena „ideoloģija” izcelsmi. Savukārt sociālajiem darvinistiem, kuri precīzi informēti par jēdziena „ideoloģija” izcelsmi, vajadzētu atcerēties, ka neķītri nedarbi agri vai vēlu saņem pelnīto sodu ne tikai mitoloģiskajās un reliģiskajās sentencēs, bet arī reālajā dzīvē zem šīs Saules.

Faktiski jēdziens „ideoloģija” ir viens no cēlākajiem vārdiem mūsu vārdu krājumā. Tas cēlies no diviem sengrieķu vārdiem – *idea* + *logos*. Vārds „*idea*” apzīmē ideju, paraugu, jēdzienu. Vārda „*logos*” (latviski – logoss) nozīme ir ļoti plaša. Par logosu var dēvēt īstenības struktūru, Dieva prātu, patiesību, runu, sarunu, izteikumu, izklāstu, teikumu, vārdu, prātu, sapratni, zinātni, teoriju, metodi, pētījumu, hipotēzi, argumentāciju, pierādījumu, cēloni, pamatu, sakarību, principu, slēdzienu, domu, kategoriju, definīciju, jēdzienu.

Mūsdienu sabiedrībā ideoloģijas reputācija un autoritāte ir apdraudēta ne tikai tāpēc, ka negodīgi cilvēki sludina tās nevajadzību. Ideoloģijas reputāciju un autoritāti ļoti bieži grauj ideologu atlasītais ideoloģiskais saturs.

Ideoloģiskais saturs var būt dažāds. Ideoloģija var pati sagatavot saturu – ideoloģiskās konstatācijas, ideoloģiskos lozungus, ideoloģiskos aicinājumus, manifestus, programmas utt. Ideoloģisko kaismi var iegūt leksiski interesanti iepakota opozīcijas kritika, konstatējot valdības trūkumus.

Tā, piemēram, leksiski veiksmīgu ideoloģisko konstatāciju nesen palaida ēterā kristāldzidrā partija „No sirds Latvijai”. Partijas kopsapulcē 2015.gada 18.aprīlī organizācijas līdere savā runā konstatēja, ka valdība ar sabiedrību apietās kā ar „okupētu cilti”, sniedzot otršķirīgu piedāvājumu veselības aprūpes, sociālā atbalsta un citās jomās.

Sabiedrības salīdzinājums ar „okupētu cilti” ir ideoloģiski ļoti veiksmīgs. Vārdam „okupācija” sabiedriskajā apziņā ir milzīga slodze - graujoši negatīvas asociācijas. Tāpēc valdības kritika ar jēdzienu „okupācija” iegūst kaismīgu ideoloģisko vērienu. Kristāldzidrās partijas līderes teiktais uz latviešu apziņu atstāj dziļu ietekmi un kritiski mobilizē cilvēku prātus, kas vienmēr ir ideoloģijas mērķis. Šajā gadījumā ideoloģiskais saturs nevar graut ideoloģijas reputāciju un autoritāti.

Savādāk notiek tad, ja ideoloģija bezatbildīgi izmanto filosofijas un zinātnes materiālu. Mūsdienās ideoloģiskais saturs ne reti tiek aizgūts no filosofiskajām studijām un zinātniskajām koncepcijām. Saprotams, galvenokārt izmanto sociālās filosofijas un sociālo zinātņu risinājumus.

Diemžēl tādos gadījumos filosofijas un zinātnes materiāls tiek radikāli koriģēts. Ideologi parasti šo materiālu nepatīkami izkropļo. Bet tas izraisa ļoti nevēlamas sekas.

Teorētiski it kā katrs cilvēks būtu spējīgs ielāgot, ka filosofijas un zinātnes materiāla dziļākā jēga ir bagātināt mūsu zināšanas, bet nevis mobilizēt cilvēkus jaunām darba uzvarām. Filosofiskās studijas un zinātniskās koncepcijas savā dziļākajā būtībā ir pasaules izzīņas rezultāts, konstruktīvi papildinot priekšstatus par dažādām norisēm. Ja attiecīgos izzīņas rezultātus izkropļo, tad cilvēkos rodas aplami priekšstati par dotajām norisēm. Ja attiecīgie izzīņas rezultāti pārvēršas kroplā ideoloģiskajā saturā, tad tie izraisa cilvēku zināšanu degradāciju. Cilvēki sāk dzīvot ar nepatiesām, primitīvām, kroplām un apzināti viltotām zināšanām. Un pats par sevi saprotams, ka nepatiesas, primitīvas, kroklas un apzināti viltotas zināšanas atbalsojās cilvēku darbībā, uzvedībā un komunikācijā. Cilvēku esamībā iestājas dumjību ēra.

Diemžēl mūsdienu cilvēkus var iedalīt divās daļās. Pirmā, visticamākais, vislielākā daļa nemaz nevēlas saprast, ka dzīvo ar sociālo darvinistu un sociāli bezatbildīgo ideologu pasniegtajām kroplajām zināšanām. Šai daļai neeksistē ideoloģijas reputācijas un autoritātes problēma. Šai daļai vislielāko baudu sagādā primitīvs un kropls saturs – jo vienkāršotāka pieeja, jo labāk. Bet vislabāk ir tad, ja runa ir par morāliem zaņķiem, nelietību, netaisnību, perversiju. Šīs daļas gaumi un apjomu tagad palīdz identificēt un aprēķināt tāds interneta sociālais institūts kā komentāri, - jo garīgi kroplāks saturs, jo lielāks komentētāju skaits. Tā jau ir cementēta tradīcija.

Mūsdienu cilvēku otra daļa ir lietas kursā par attiecīgā ideoloģiskā satura izziņas nevērtību. Šīs daļas pārstāvji, pateicoties savai erudīcijai, zina, ka ideologi apzināti izkropļo filosofijas un zinātnes atziņas. Tāpēc šajā daļā ideoloģijas reputācija un autoritāte ir ļoti niecīga. Taču tajā pašā laikā šī daļa sabiedrībā visgudrāk apzinās ideoloģijas sociāli vitālo nepieciešamību. Šī daļa sabiedrībā visskaļāk protestē pret neliešu murgiem par ideoloģijas nevajadzību.

Visjaunākajā periodā ideologi ir grandiozi izkropļojuši tāds filosofiskos un zinātniskos konceptus kā vadāmā nestabilitāte („vadāmais haoss”), „mīkstais spēks”, hibrīdkarš, globalizācija, ģeopolitika, civilizāciju sadursme.

Pēc II Pasaules kara šaušalīgu izkropļojumu ir piedzīvojis atvērtās sabiedrības filosofiskais koncepts. Ar tā zombējošo versiju Latvijas tautu sāka apstrādāt jau „perestroikas” gados.

Atvērtās sabiedrības filosofiskais koncepts Rietumu ideologu haltūrās figurē kā savdabīgs herbicīts cīņai pret valstiskās suverenitātes patriotiem un stingras valsts varas cienītājiem, ģeokrātiskā valstiskuma un noziegumu brīvības kritiķiem, svešzemju ekonomiskās un finansiālās kundzības apkarotājiem.

Rietumu ideoloģijā buržuāziskā atvērtā sabiedrība tiek pretstatīta sociālistiskajai slēgtajai sabiedrībai. Ar atvērtās sabiedrības jēdzienu vienādo nacismu un sociālismu, Staļinu un Hitleru, bet tagad arī Hitleru un V.Putinu. Rietumu ideoloģijā atvērtās sabiedrības jēdziens ir hipnotizējoša himera, kas kā varens hipopotams neļauj rietumnieku slavenās „demokrātijas” dīķī iebrist nevienai sociālistiski, nacionāli patriotiski, humānistiski apgaismojoši noskaņotai personai.

Taču praktiski atvērtā sabiedrība cilvēku apziņā ir šķebīgi izplūdis molusks – bez stingra semantiskā mugurkaula. Bezjēdzīgi atsaucoties uz atvērtu sabiedrību, Rietumu indoktrinācija (cilvēku ilgstoša sistemātiska ideoloģiskā apstrāde) patiesībā ir liegusi ļaudīm pareizi iepazīt vienu no cilvēces sociālās filosofijas vērtīgākajiem konceptiem. Sociālajā filosofijā atvērtā sabiedrība īstenībā nebūt nav tas, par ko šodien ir informēts sabiedrības vairākums.

Šķebīgi izplūdušais molusks ir sastopams arī interneta tekstos latviešu valodā. Uz atvērtu sabiedrību mūsu iedzīvotāji atsaucās visdažādākajā sakārā. Nebaudāmi ir redzams, ka cilvēki skaidri nezina par ko konkrēti ir runa, lietojot vārdus „atvērtā sabiedrība”.

Piemēram, kādā tekstā atvērtā sabiedrība ir „brīvais tirgus, privātā iniciatīva un cilvēktiesības”. Citā tekstā atvērtā sabiedrība salīdzināta ar „slēgtu” sabiedrību: „[...]“slēgta” sabiedrība organizēta pēc totalitārisma principiem, kam pamatā ir autoritāras nostādnes un nemainīgas normas”.

Internetā publicētie izteikumi liecina, ka atvērtās sabiedrības jēdzienu ir iemīļojuši mūsu izglītības projektu dzejnieki. Vienā no tādiem projektiem lasāms: „Trešais jēdziens, kas jāmin saistībā ar kritiskās domāšanas veicināšanas aktualitāti pasaulē, ir atvērtā sabiedrība.[..], „Atvērtā” sabiedrība turpretī balstās uz spēcīgu cilvēka kritiskā saprāta potenciālu, kurš nevis pacieš, bet visos iespējamajos veidos stimulē atšķirīgu domāšanu, indivīda un sociālo grupu intelektuālo brīvību, kas vērsta uz sociālo problēmu risināšanu un nepārtrauktām sabiedriskām pārmaiņām”.

Atsevišķiem mūsu publicistiem atvērtās sabiedrības jēdziens palīdz kritizēt Dž.Sorosu un viņa fondu „Atvērtā sabiedrība”. Sprotams, daudziem rusofobiem palīdz izgāst savu žulti uz Krieviju, krieviem, V.Putinu.

Kāds jauns cilvēks atvērtu sabiedrību ir sapinis ar komunikāciju: „Tas, kā valdības pieņem (arī sabiedrības atbalstītus) lēmumus par informācijas plūsmu bloķēšanu, labi parāda atšķirību starp atvērtām un slēgtām sabiedrībām.[..] Atvērtā sabiedrība ar iecietību izturas pret citu cilvēku nezināšanu, muļķību, provokācijām. Ir demokrātiskās valstis, kurās cilvēkiem nekas nedraud arī

par valsts simbolikas mīdīšanu, nemaz nerunājot par vēršanos pret reliģiju vai konvencionāliem svētumiem. Tanī pašā laikā arī brīvās un demokrātiskās valstīs pastāv informācija, ko nedrīkst izplatīt vai glabāt, atšķiras tikai kontrolējamās informācijas apjoms”. Citātā bez smaida nav lasāms teikums „Atvērtā sabiedrība ar iecietību izturas pret citu cilvēku nezināšanu, muļķību, provokācijām”.

Rietumu ideoloģiskā kroplība jau sākās ar atvērtās sabiedrības koncepta autortiesībām. Cilvēkiem tiek iestāstīts, ka atvērtās sabiedrības filosofiskā koncepta autors ir Karls Popers. Tā nav taisnība, un tā ir liela netaisnība attieksmē pret dotā koncepta autoru Anrī Bergsonu. Internetā latviešu valodā A.Bergsons pieminēts tikai vienā publikācijā. Tajā nepareizi norādīts, ka atvērtās sabiedrības koncepta autori ir divi filosofi – Bergsons un Popers. Internetā latviešu valodā visos pārējos tekstos autora godā ir tikai K.Popers. Nepareizās zināšanas ir veicinājuši bezatbildīgā ideoloģija.

Anrī Bergsons savu intelektuālo nodarbošanos dēvēja par evolūcijas filosofiju. Viņa filosofijā galvenā tēma ir sabiedriskā progresa iespējamība un sabiedriskā progresa nosacījumi.

A.Bergsons atzina sabiedriskā progresa iespējamību. Viņaprāt sabiedriskajā progresā galvenā loma ir morālei un reliģijai. Būtiska loma ir tam, ko viņš dēvēja par „dzīves uzliesmojumu”.

„Dzīves uzliesmojums” ir cilvēka garīgās enerģijas kāpums, pārvarot visas grūtības un kļūstot radoši aktīvai personībai. Tās darbības formas ir māksla, filosofija, morāle un reliģija, kā arī nesavtīga kalpošana sabiedrībai. Anrī Bergsons rakstīja, ka radošā personība balstās uz stabilas morāles fundamentu, bet „tās mērķis – cilvēciskums. Tās saturs – savu tuvāko mīlestība, tās īpašības – novatorisma gars”.

A.Bergsona ieskatā radošās personības ir „izredzētās personības”. Parasti „izredzētās personības” ir garīgie darbinieki, kuru galvenā sūtība ir kalpot cilvēcei. Pagātnē tādas personības bija senās Grieķijas orākuli, Izraēlas gaišreģi, kristiānisma mistiķi. „Izredzētām personībām” ir atvērtā dvēsele, un viņi spēj iedvesmot līdzcilvēkus aktīvai dzīvei un stimulēt līdzcilvēkus dinamisku dzīves pieeju. Šīs personības pašas ir paraugs citiem un māca pārējos cilvēkus dzīvot askētiskā vienkāršībā. Tāda pieticīga dzīvošana var palīdzēt pārvarēt sociālo netaisnību, palīdzēt atbrīvoties no liekām materiālajām vajadzībām, jo materiālās kultūras fetišisms var izraisīt garīgo pagrimumu. Anrī Bergsona pārliecībā īsta demokrātija atspoguļojās kristiānisma misticismā un evaņģēliskajos principos.

Lai uzskatāmāk iztīrātu sabiedrisko evolūciju, Anrī Bergsons konstruēja divus modeļus. Viņš tos metaforiski nosauca par slēgto sabiedrību un atvērtu sabiedrību. Katrā sabiedrībā (respektīvi, modelī) dominē specifisks morāles un reliģijas tips. Slēgtajā sabiedrībā morāles un reliģijas tips ir statisks – atrodas miera un līdzsvara stāvoklī. Turpretī atvērtajā sabiedrībā morāles un reliģijas tips ir dinamisks – atrodas kustībā un attīstībā.

„Dzīves uzliesmojums” ir sastopams abās sabiedrībās. Slēgtajā sabiedrībā „dzīves uzliesmojuma” galvenā funkcija ir saglabāt dzīves stabilitāti, ļaujot notikumiem virzīties pa apli bez redzama progresa. Slēgtajā sabiedrībā valda stingra valdība un stingras normas. Morālais un reliģiskais statiskums kalpo sabiedriskās kārtības nodrošināšanai, lai sabiedrībā būtu sociālā stabilitāte.

Atvērtajā sabiedrībā „dzīves uzliesmojums” sekmē vispārcilvēcisko mīlestību, un katra indivīda brīvība izpaužas iespējā ņemt vērā vai neņemt vērā „izredzēto personību” morāli un reliģiju. Atvērtajā sabiedrībā instinktus ir nomainījis prāts, un dzīves procesus nosaka intelekts. Taču morāli un reliģiju nosaka intuitīva atziņa par cilvēka dzīvības svētumu un cilvēka personisko brīvību.

Ļoti svarīgi ir tas, ka Anrī Bergsons neuzticējās intelektam. Viņš uzticējās intuīcijai. Viņa filosofiskajā modelī atvērtā sabiedrība ir mistiska sabiedrība, kurā reliģija sargā cilvēku no viņa intelekta producētajiem draudiem. Piemēram, no cilvēka prāta tieksmes izdomāt sev jaunas materiālās vajadzības.

Karls Popers pārņēma Anrī Bergsona abus modeļus un tos piepildīja ar savu saturu. Ja A.Bergsonam visvairāk interesēja sociāli garīgā evolūcija, tad K.Poperam visvairāk interesēja sociāli politiskā evolūcija. Vismaz tā tas ir viņa pazīstamajā divu sējumu grāmatā „Atvērtā

sabiedrība un tās ienaidnieki” (1945) un viņa enerģiski veiktajā šīs grāmatas ideju propagandā līdz mūža beigām. Minētajā grāmatā ir Platona, Hēgeļa, Marksa un citu filosofu sociāli politisko uzskatu kritika. Lai demonstrētu sociāli politisko evolūciju Rietumu civilizācijā, K.Popers tāpat kā viņa kolēģis mākslīgi ierosina divus modeļus un saglabā A.Bergsona metaforiskos nosaukumus – atvērtā sabiedrība un slēgtā sabiedrība.

Karla Popera visdziļākajā pārliecībā Rietumu civilizācijas sociāli politiskās evolūcijas visaugstākais sasniegums ir buržuāziski demokrātiskā iekārta, kas XX gs. pastāv Rietumeiropas valstīs. Viņa modelējumā atvērtās sabiedrības ideāls ir buržuāziskā demokrātija, bet atvērtās sabiedrības galvenais ienaidnieks ir totalitārisms nacistiskajā Vācijā un totalitārisms sociālistiskajā PSRS. K.Popera ideoloģiskajās aktivitātēs dominēja tēze, ka sociālisms un nacisms nav antipodi, bet ir dvīņubrāļi. K.Popers bija nacisma un sociālisma, Hitlera un Staļina vienādošanas fanātiķis. Starp citu, viņš ļoti ienīda arī cionismu, kas ebreju aprindās ir samērā reta parādība.

Karls Popers grāmatas 1.sējuma analizē antīko filosofu uzskatus par valsti. Pirmo antidemokrātisko ideoloģiju esot sludinājis Heraklīts. Viņš bija pirmais ienaidnieks atvērtajai sabiedrībai. Heraklīts neticēja cilvēka saprātam un egalitārisma taisnīgumam. Proti, tam, ka visiem sabiedrības locekļiem vajadzētu būt vienlīdzīgiem.

K.Popera ieskatā Platona politiskā programma ir totalitārisma programma, kaut gan tajā ir taisnīguma, gudrības un patiesības idejas. Sastopama arī laimes ideja – katrs pilsonis ir laimīgs. Tas var notikt ideālā valstī. Platona ieskatā laime sasniedzama tad, kad katrs zina savu vietu valstī. Valdnieks ir laimīgs savā tronī, karavīri ir laimīgi armijā, vergi – verdzībā.

K.Popers secina, ka totalitārisms vienmēr atbilst sociālajam pieprasījumam. Tātad cilvēki vēlās totalitāru pārvaldi. Latviešiem šī kāre, lieki atgādināt, ir labi pazīstama.

Vēsturiski vispirms bija slēgtā sabiedrība. Tā bija cilšu sabiedrība. Senajā Grieķijā pāreja uz atvērtu sabiedrību (demokrātiju) sākās neapzināti VI gs.p.m.ē.

Cilts iekārta stihiski sāka sabrukt tad, kad pieauga iedzīvotāju skaits. Lai visiem nodrošinātu dzīves apstākļus, vajadzēja veidot jaunas pilsētvalstis. Starp tām radās kuģniecība un tirdzniecība. Cilts sabiedrība kļuva ļoti raiba. Uzplauka jauna tipa saimnieciskā apziņa, kritiskā domāšana, politiskā analītika, piedzima demokrātijas kults.

Tomēr bija arī griba saglabāt cilts iekārta un nepieļaut demokrātiju. Tas veicināja opozīcijas atšķelšanos. Radās tas, ko K.Popers nosauca par „civilizācijas spriedzi”. Viņš saka, ka šī spriedze ir arī visjaunākajos laikos, jo katrs cilvēks cenšas kaut ko panākt dzīvē. Arī visjaunākajos laikos palielinās iedzīvotāju skaits un tādējādi palielinās konkurence. Šajā sakarā K.Popers dziļdomīgi konstatē: „Tā ir cena, kura mums ir jāmaksā par to, lai būtu cilvēki”.

Rietumu ideoloģija kropļi skaidro atvērtās sabiedrības faktorus - priekšnoteikumus. K.Popers atvērtās sabiedrības priekšnoteikumiem veltīja lielu uzmanību. Tas ir saprotams. Priekšnoteikumi ir svarīgi jebkurā procesā.

Atvērtās sabiedrības faktori nav tikai ienaidnieka (totalitārisma) klātbūtne un ienaidnieka nosodījums. Atvērtās sabiedrības iespējamība faktiski ir atkarīga no ļoti cēliem un konstruktīviem faktoriem. Rietumu ideoloģija par tiem klusē. Neklusē vienīgi par totalitārisma briesmām, nacisma un sociālisma identiskumu, Staļina un Hitlera, Putina un Hitlera identisko ļaunumu.

K.Popers konsekventi pasvītvoja, ka atklātā sabiedrība ir iespējama vienīgi tad, ja ļaudis augstu vērtē brīvību un atbildību, katrs cilvēks ar prieku izturās pret prasību atbildīgi darboties un atbildīgi uzvesties. Taču atvērtās sabiedrības galvenais nosacījums ir likuma vara. K.Popers to vienmēr uzsvēra līdz mūža beigām. Bez likuma varas atvērtā sabiedrība nevar rasties un pastāvēt. Šajā sakarā gribas atgādināt par taisnīguma un tiesiskuma stāvokli Latvijā. Īpaši tāpēc, ka nelikumība un likumu nelietīgā interpretācija pie mums ir lielā cieņā. Latviešu taisnīguma apziņa un tiesiskuma apziņa ir milzīgi robi.

K.Popera atvērtās sabiedrības portretā vēl ir iezīmētas tādas obligātas cilvēciskās īpašības kā uzticība, godīgums, patiesīgums, taisnīgums, humānisms, saprātīgums, racionalitāte, vienlīdzība.

Atvērtā sabiedrība nevar izveidoties, ja cilvēkos nav attīstīta racionālā domāšana un kritiskās spējas, palīdzot izrauties no pakļautības maģiskiem spēkiem un dažāda tipa autoritātēm.

Šodien nav grūti saprast, kāpēc Rietumu ideoloģija izkropļo atvērtās sabiedrības konceptu. Tāpat nav grūti saprast, kāpēc noklusē atvērtās sabiedrības kardinālos faktorus.

Rietumu ideologi nav muļķi. Viņi ļoti labi apzinās, kas ir noticis ar Rietumu buržuāzisko sabiedrību aizvadītajos gadu desmitos. Faktiski Rietumos tagad pulsē iracionālais kapitālisms, sociālā darvinisma antihumānais fantoms, neolibērālisma oligarhiski un ģeokrātiski vienpusīgās finansiālās un ekonomiskās pamācības, uzdīgusi ir jauna maniakāli alkātīga sociālā kārta, sastopama drausmīga plaša starp bagātajiem un nabagiem, modē ir ņirgāšanās par valstisko suverenitāti un ņirgāšanās par nacionālo identitāti, morālā degradācija ir kļuvusi kultūras vērtība, sabiedriskās apziņas zombēšana ir savairojusi idiotiju, nacisma godāšana ir kļuvusi ikdienišķa parādība, garīgo kultūru aptašķī postmodernistiskais mēslojums, pilsoniskā sabiedrība vairs nespēj aizstāvēt demokrātiju un deleģēt varas struktūrās godīgus un gudrus politikus.

Tāpēc šodienas buržuāziskās iekārtas raksturojumā drīzāk iederas Platona negatīvie izteikumi par demokrātiju (atvērto sabiedrību). Šodien mēs redzam Platona vārdu skaudro patiesību un skaudro aktualitāti. Platona attieksmi savā grāmatā plaši izklāsta K.Popers. Viņš it kā paredzēja Platona negatīvo izteikumu aktualitāti kapitālisma liktenī.

Platonam ideāla valsts ir timokrātija (politiskā iekārta, kurā varas, tiesību un pienākumu apjoms ir proporcionāls īpašuma apjomam). Tajā valda cēli karavīri. Viņiem pirmajā vietā ir gods un slava. Oligarhija ir bagātu ģimeņu valdīšana, bet demokrātija ir tādas brīvības cariste, kura sekmē nelikumības.

Platons nemīlēja demokrātiju. Tajā parasti valda izvirtuļi, skopuļi, nekauņas, mežoni, savu kaprīzu vergi. Viņi dzīvo vienīgi savas iekāres apmierināšanai, pieēdās kā lopi, kaunu sauc par muļķību, bet saprātīgumu sauc par vīrišķības trūkumu. Platona sociāli filosofiskā intuīcija jūta, ka individuālisms kā demokrātijas elements ir bīstama lieta. Platons ienīda individuālo brīvību, jo tā grauj valsti. Platons necieta arī tirāniju. Tirāns izmanto cilvēku uzticību, rada savu armiju un pēcāk visus sev pakļauj. Tirānam ir vajadzīgs karš, kas apvieno ap viņu sabiedrību.

Karls Popers Platonu sauca par „totalitārisma Dievu”. Platonam morāles kritērijs ir valsts intereses, un tikumība ir politiskā higiena. K.Poperam tāda pozīcija nebija pieņemama. Viņš tāpēc mācīja, ka Platona sludinātā ētika ir totalitārisma ētika un Platons ir atvērtās sabiedrības ienaidnieks.

Karls Popers mira 1994.gadā. Interesanti būtu 2015.gadā dzirdēt viņa komentārus par Platona totalitārisma ētiku - morāles kritērijs ir valsts intereses, un tikumība ir politiskā higiena. Var izrādīties, ka „totalitārisma Dieva” rekomendācijas var paglābt Rietumu nācijas no uzpampšanas atvērtās sabiedrības odiozā (nevēlamā, atbaidošā, pretīgā) karikatūrā.